

P O S U D O K

**pedagogických, vedeckovýskumných a publikačných aktivít
doc. PaedDr. Zuzany KOVÁČOVEJ, PhD.
v súvislosti s vymenúvacím konaním za profesorku**

Na úvod posudku je vhodné poukázať na dve príznačné, navzájom prepojené okolnosti, ktoré vyplývajú z podkladovej dokumentácie predloženej ako príloha k žiadosti doc. PaedDr. Zuzany Kováčovej, PhD., o začatie vymenúvacieho konania. Mám na mysli predovšetkým starostlivo zvažovanú a racionálne vymedzenú medziodborovú korešpondenciu aktivít s prirodzenou prepojenosťou súčastí v rozmedzí odboru, v ktorom uchádzačka požiadala o vymenúvacie konanie a zároveň postupnosť jej odborného rastu a osobnostného dozrievania. Takéto prirodzené, neurýchľované trasovanie jej vedno s potrebným obsiahnutím dôkladného poznatkového obzoru a sformovaním slovakisticky profilovaného skúsenostného sveta umožnilo sústredene, kriticky, pritom s patričnou mierou vedeckej pokory vstupovať aj na hraničné vedeckovýskumné územia, dopracúvať sa pritom k inšpirujúcim, rozvíjajúcim či nezriedka originálnym výsledkom a k nadhľadovým interpretáciám s prípustným, príp. žiaducim interdisciplinárnym podložením.

Kariérny vývin, pedagogické profilovanie a vedeckovýskumné cesty vrátane publikačných počinov Zuzany Kováčovej sú od polovice 80. rokov minulého storočia úzko späté s inšpiratívnym nitrianskym akademickým prostredím. Na vtedajšej samostatnej Pedagogickej fakulte v Nitre v roku 1987 výborne absolvovala vysokoškolské štúdium učiteľstva v aprobácii *slovenský jazyk a literatúra – dejepis*. Domovská, osobnostne veľmi dobre vybudovaná katedra sa stala jej vzdelávacím pracoviskom a doteraz jediným učiteľským pôsobiskom. Popri povinnostiach asistentky a odbornej asistentky sa trpezlivo pripravovala na náročnú akademickú kariéru. Doktorandské štúdium podstúpila a zavŕšila už v univerzitnom období nitrianskej vedeckovýskumnej a vzdelávacej inštitúcie v roku 2005 v odbore *teória a dejiny slovenskej literatúry*. V roku 2013, už na Filozofickej fakulte UKF v Nitre, sa habilitovala za docentku v odbore *slovenský jazyk a literatúra*. Na uvedenej vysokej škole sa uchádza aj o najvyšší vedecko-pedagogický stupienok, viac než tri desaťročia neprerušene pôsobiac v univerzitnej hierarchii. V podnetných a prajných podmienkach pracoviska odborne rástla, trpezlivo postupovala po odbornom rebríčku, rozvážne hľadala, nachádzala a objavovala bádateľské témy, cieľavedome zabezpečovala vzdelávacie povinnosti a dosahovala pedagogické méty. Nezabúdala pritom na vyhraňovanie a predstavovanie vlastného záujmového areálu. Kontinuálne nadobúdala, rozvíjala a upevňovala svoje vedeckovýskumné, metodologicko-metodické, didaktické a praktické skúsenosti. Som presvedčený, že túto jej cestu, mílniky a hodnotné výsledky okrem jej individuálnych daností ovplyvňuje *genius loci* a osobnosti späté s nitrianskym akademickým ovzduším. Inaugurantka sa k nim hlási a pedagogickou prácou, vedeckovýskumnými záujmami, výsledkami a publikačnými počínmi sa jednoznačne, plnohodnotne a dôstojne zaraďuje do tejto zostavy.

V stanovisku k uchádzačkinej žiadosti o vymenúvacie konanie je namieste poukázať na niekoľko dominantných línií jej vedecko-pedagogických sfér, patrične objektivizovať

návrh a zvýrazniť výpovednú hodnotu celkového odporúčania. Podklady na takúto úlohu sú prehľadne, v zmysle zákoných ustanovení zaznamenané a spracované v predložennom inauguračnom spise. V kvantitatívnom spracovaní a požadovanom usporiadaní je ich poslaním komplexne podporiť určujúce charakteristiky inaugurantkinej osobnosti. V posudku rešpektujem štruktúrovanie a informačnú nasýtenosť predložených údajov. Neopakujem ich; ponímam ich ako potrebný faktografický základ a uplatňujem predovšetkým na vybudovanie požadovanej vzťahovo-hodnotiacej siete.

Doc. PaedDr. Zuzana Kováčová, PhD., načrtla bázové motivicko-tematické kontúry vedeckovýskumných oblastí, v ktorých sa rozhodla pohybovať, už v ranom období svojej profesionálnej kariéry. V dizertačnej práci zručne operovala s termínom *komunikačná kompetencia*, ktorý sa stal pre ňu stálou výzvou. Prostredníctvom výskumov umeleckého textu odskúšala teoreticko-metodologickú nosnosť zmienenej terminologickej združeného pomenovania a analyticky ho umiestnila do textovo-lingvistických súradníc. Uvedený prístup sa od počiatkov jej vedeckovýskumnej tvorby preukazoval ako otvorený koncept s prínosnými znakmi interdisciplinarity. Stal sa trvalo prítomným a stabilným podložením knižných prác, vysokoškolských učebníc, vedeckých a odborných štúdií, článkov, recenzií, vedeckých vystúpení na domácich a zahraničných podujatiach a vytvoril presvedčivý rámec vedeckých projektov. Treba zdôrazniť, že Z. Kováčová pri sledovaní a formovaní „svojho“ predmetu pozornosti nehľadala teoretické podnety a argumentačné polia len v čerpaní podnetov z domácich zdrojov a anglosaského kontextu. Zodpovedne vyberá a zužitkúva aj inšpirácie z prostredia slovanských jazykov, literatúr a kultúr, a to predovšetkým v oblasti porovnávacej frazeológie a sémantiky. Pre slovackistický vedný a študijný odbor je slavistický (poľský, ruský a i.) teoretický, metodologický a sociokultúrny kontext nielen príležitosťou, ale predovšetkým prednosťou a interpretačnou výhodou.

Problematika komunikačnej kompetencie v zrkadle jazykových analýz a v interdisciplinárnych dotykoch a prienikoch vytvorila hlavný a návratný motív inaugurantkiných vedeckých syntéz. Na prvom mieste uvedenú líniu približuje knižná monografická práca *Význam jazykovej analýzy textu pre formovanie komunikačnej kompetencie* (Nitra 2010). Diskurzívne poňatie textu vo vzťahu k detskému príjemcovi je tvorivo rozpracované vo vedeckej monografii *Kultúrny text ako diskurz. K otázke ontológie percepcie textu pre deti* (Nitra 2017). Z. Kováčová kladie text predurčený dieťaťu do ťažiska jazykovedného skúmania. Postupuje od gramatiky textu k identifikácii jeho komunikačnej intencie, hľadá a nachádza kontúry jazykového obrazu sveta dieťaťa prostredníctvom kognitívneho prístupu k jazyku, ponímajúc text pre detského recipienta ako kultúrny konštrukt. Diskurzívnosť textu je v monografii odhaľovaná a vyhodnocovaná prostredníctvom žánru riekanky, rozprávky a hádanky. Jazykový obraz sveta favorizuje príbeh ako indikátor naratívnych predpokladov detského príjemcu. Príbeh je interpretovaný na priesečníku textovo-komunikačných predpokladov rečovej kompetencie dieťaťa a psychokomunikačných osobitostí pri komunikovaní príslušného žánru. Autorka zameriava pozornosť na intuitívne porozumenie riekanky ako východiska na dorozumenie a porozumenie textu. Motívy recepcie, spracovania a interpretácie textu, úlohy anticipovania v uvažovaní a dedukcie v zapamätávaní textového posolstva sú pre ňu príležitosťou na prepojenie jazykovedy, kognitívnej psychológie a psychodidaktiky. Vo všeobecnejšom svetle a v metavednom ponímaní medziodborové kontakty a presahy aj v počinoch doc. Kováčovej priesračne poukazujú na neustále

pokračujúcu integrovanosť humanitných a spoločenských vied v podobe vedeckých syntéz. Interdisciplinárne prístupy si súbežne vyžadujú zachovať pevnú metodologickú a interpretačnú platformu s determinujúcim potenciálom; v tomto prípade je ňou nesporne jazykoveda.

Vzťah medzi prirodzeným jazykom, myslením a porozumením s dôrazom na mentálne štruktúry používateľa jazyka zreteľne poukazuje na sledovanie a tvorivé rozvíjanie kognitívno-lingvistickej súradnice vedeckovýskumných záujmov Z. Kováčovej. V monografii *Jazyk a (po)rozumenie z aspektu kognitívnej lingvistiky* (Nitra 2015) prostredníctvom dosahu a účinkov kognitívnej metafory na nominačné procesy v komunikácii autorka skúma sémantickú štruktúru slova a zdôrazňuje evolučný základ polysémie v jazyku ako samoorganizujúcom supersystéme. Rekonštrukcia významovej štruktúry pomenovaní v jej videní podporuje rozoznávanie sém v príbuzných jazykoch. Poznamenajme, že ide o vysoko aktuálnu tému, ktorá sa popri bádaniach v oblasti všeobecnej lingvistiky, translatológie a porovnávacej jazykovedy objavuje aj v najnovších lingvodidakticky motivovaných výzvach. Deje sa tak najmä pri štúdiu slovenčiny ako cudzieho jazyka v podmienkach Európskej únie, pre ktoré je charakteristická multilingválna jazyková situácia s rovnoprávnym zastúpením jazykov účastníckych krajín bez ohľadu na početnosť nositeľov týchto jazykov.

Viacrozmerná vedeckovýskumná orientácia, uchádzačkine projektové počiny a publikačná produkcia sa prirodzene odtláča aj v jej pedagogickom profile. Z. Kováčová účinne pôsobí v študijných programoch, v ktorých sa exponuje slovenský jazyk, literatúra a kultúra. Nepretržitú záujmovú oblasť utvára učiteľstvo akademických predmetov, prekladateľstvo a tlmočníctvo a ako aplikované odvetvie editorstvo a vydavateľská prax – všetko zakomponované do predmetovej ponuky vo všetkých stupňoch vysokoškolského štúdia. Usiluje sa aj o tvorbu a sústavné zdokonaľovanie úrovne študijných programov, na koncepciách ktorých participovala, ktoré buduje a rozvíja. I jej pričinením sú slovakistické jazykovo-komunikačné štúdiá na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre vrátane ich didaktických transformácií priaznivo ponímané v domácich a zahraničných vedeckých a pedagogických komunitách a rešpektované v študentských generáciách. Obhospodarovanie takéhoto rozľahlého vzdelávacieho areálu si podobne ako pri Kováčovej vedeckovýskumných a publikačných zámeroch vyžaduje vynakladať značné úsilie na zodpovedné a prínosné zvládnutie didaktických a manažérskych povinností, programov a cieľov. Dodajme, že na zabezpečovanie úloh tohto rangu má inaugurančka nadobudnutú patričnú odbornú a osobnostnú výbavu.

Je príznačné, nie však zvláštne, že Z. Kováčová popri prínosných samostatných počinoch dokáže vedecky, metodicky, organizačne, t. j. profesionálne a tvorivo fungovať v riešiteľských a expertných zostavách. Táto danosť ju predurčuje na prijímanie súbežných, nepríliš viditeľných, ale z inštitucionálneho, odborného a vzťahového hľadiska zásadných úloh, povinností a poslání. Je platnou a výkonnou členkou grantových, edičných a predmetových komisií, redakčných rád a odborných združení. Jej starostlivo pripravené komunikáty v ústnej i písomnej podobe – referáty, správy, posudky a pod. – okrem výpovednej hodnoty a nosnej koncepcie zaujmú čitateľným formulovaním postojov, vyargumentovanosťou problematiky a prezentáciou so značným osobným zanietením. Toto konštatovanie vzťahujem aj na kongresové, konferenčné, seminárové a ďalšie priame vystúpenia. Nielen, ale aj počas nich je Zuzana Kováčová vždy kompetentným, pritom

skromným človekom, ktorý sa obozretne, s patričnou rozvahou a argumentačnou sebaistotou pohybuje vo vymedzenej časti vedeckého sveta.

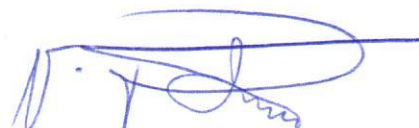
Ako teda vyplýva z uvedeného, prakticky vo všetkých odvetviach univerzitného života, na priesečníku diachrónneho a synchrónneho, teoretického a praktického inaugurancka vždy nachádzala a naďalej získava vdáčné podnety. Pričinením odbornej fundovanosti, pohotovosti a schopnosti neustále pôsobiť v centre vedeckého diania sa výsledky jej vedeckovýskumného a pedagogického nasadenia preukazujú vo vzájomnej podmienenosti. Viacrozmerne, avšak synergicky, so zreteľnou integrujúcou líniou obohacujú slovakistické, ale i interlingválne ladené bádania a stávajú sa príspevkom do všeobecného dejinnokultúrneho tezauru.

Záver. Zuzana Kováčová sa v doterajších vedeckovýskumných, pedagogických a publikačných aktivitách predstavuje ako erudovaná odborníčka, schopná aj naďalej, účinne a prínosne zaujímať hodnotné postoje k jazykovedne determinovaným témam, problematike a výzvam. Systematicky sa preukazuje cennými bádateľskými zámermi, vypestovanou schopnosťou polyfónne, pritom dôsledne, predovšetkým cez jazykovedné prizory ponímať a uchopovať problematiku a nadobudnuté zistenia a poznatky uvádzať do širších interdisciplinárnych vzťahov, medzijazykových súvislostí a zovšeobecnení. Dokáže koncepcne ovplyvňovať rozvoj jazykovedy, projektovať, riadiť, uskutočňovať a vyhodnocovať kvalitný vedecký výskum a primerane zaraďovať jeho výsledky do vysokoškolských študijných programov. Svojou bádateľskou, pedagogickou a organizačnou činnosťou prispieva k rozvoju poznania v študijnom odbore a k objasňovaniu vzťahov a súvislostí s inými študijnými odbormi, formuje trendy a v súlade so vzdelávacími aktivitami organizuje vedecké podujatia. Takto bez nadsadzovania prináleží k vedecko-pedagogickým osobnostiam, jazykovedcom, ktorí reflektujú neodkryté, aktuálne a vždy premenlivé stránky medziľudských komunikačných interakcií, sú schopní ich teoreticky precízne a metodologicky podnetne spracúvať do vedecky prínosnej, didakticky priezračnej a spoločensky prospešnej podoby.

Nielen, ale aj uvedené skutočnosti potvrdzujú, že o vymenúvacie konanie sa uchádza osobnostne zdatná, odborne fundovaná, metodicky a publikačne v domácej a zahraničnej komunite známa, pedagogicky a organizátorsky schopná uchádzačka. Preto podporujem a odporúčam schváliť návrh na vymenovanie doc. PaedDr. Zuzany Kováčovej, PhD.,

z a p r o f e s o r k u

v študijnom odbore 7304 *slovenský jazyk a literatúra*.

(V. Patráš)

V Banskej Bystrici 31. 8. 2018